

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«НОВАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність А 3 Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій.
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 року.

Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Новації українського правопису
Викладач (-і)	проф. Білавич Г.В.
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	ifosuhcvas@gmail.com
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Середа, 17.30, ауд. 704.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предмет</u> вивчення навчальної дисципліни. Курс «Новації українського правопису» пропонується як вибіркова дисципліна для бакалаврів. Дисципліна є важливою та на часі, позаяк знайомить майбутніх учителів початкової школи зі змінами в новій редакції українського правопису (2019), відповідає вимогам Нової української школи: «Менше теорії, а більше практичного застосування в житті». Курс «Новації українського правопису» спрямований на формування першої із десятиох ключових компетентностей НУШ - спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами. Це вміння грамотно письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки. Він має практико орієнтований характер, спрямований на формування орфографічних, пунктуаційних навичок здобувачів вищої освіти. Навчальна дисципліна є одним із компонентів професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, слугує навчальним елементом професійного становлення та розвитку здобувачів вищої освіти, забезпечує їх необхідними знаннями, сприяє оволодінню необхідними нормами сучасної української мови, формує в студентів якості мовного еколога, щоб згодом бути компетентним учителем, успішно функціонувати в освітній спільноті, а також на ринку праці. Знання та вміння, здобуті студентами під час вивчення цієї навчальної дисципліни, використовуються в подальшому в процесі вивчення усіх інших дисциплін професійної підготовки вчителя початкової школи	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета курсу – познайомити студентів з ключовими змінами в Новому орфографічному правописі (2019), поглибити і сформувані системні знання фонетичної, лексичної, граматичної структури української мови та виробити практичні навички лінгвістичного аналізу тексту і забезпечити студентам практичне володіння усним і писемним	

літературним мовленням для успішної професійної діяльності вчителя початкової школи.

Цілі курсу - забезпечити фахову підготовку з сучасної української мови, допомогти студентам практично оволодіти її літературними нормами на граматичному і стилістичному рівні, сформувати в них навички мовного екологічного, набуття теоретичних знань та розвиток практичних навичок із наукової комунікації (усної та писемної), навчити використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти та трансформувати їх у різні форми, познайомити студентів з історією українського правопису, його принципами, змінами в правописних нормах, уточненнями в пунктуації, сформувати вміння послуговуватися дієсловами активного стану під час пояснення орфограм чи пунктограм (напр., м'який знак пишемо замість м'який знак пишеться, що було в попередній редакції; аналогічно вживати: Е чергуємо з І, разом пишемо, складні слова утворюємо і под.), під час пояснення орфограм чітко розмежовувати звук і літеру (пор.: «апостроф пишеться перед я, ю, є, ї після губних приголосних» у попередній редакції правопису «апостроф пишемо перед я, ю, є, ї після букв на позначення губних приголосних» – у сучасній), грамотно писати слова іншомовного походження, уживати закінчення відмінюваних слів (загальних і власних назв), правильно вживати розділові знаки, дотримуватися правил милозвучності української мови (закономірності чергування фонем та звуків у мовленні, установлювати звуко-буквене співвідношення у словах, нормативно вимовляти голосні й приголосні звуки та звукосполучення, правильно наголошувати слова), грамотно писати, обґрунтовувати написання орфографічними, пунктуаційними правилами та правилами літературної вимови, уміти віднаходити помилки в текстах, усному мовленні, редагувати текст, екологізувати мовлення, правильно вживати відмінкові форми частин мови в тексті, доречно використовувати прийменники, сполучники, частки, вигуки, стилістично правильно будувати словосполучення та речення, правильно ставити розділові знаки, писати велику літеру в словах.

Вивчення курсу слугує формуванню фонетичної, орфоепічної, графічної, орфографічної, лексичної, граматичної, стилістичної, синтаксичної, лексикографічної та інших компетентностей, що передбачає в кінцевому підсумку формування ключової компетентності – вільного володіння державною українською мовою.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, компетентності: використовувати

відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної. проєктувати та реалізовувати науково-експериментальну діяльність у системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-13. Здатність до формування у здобувачів початкової освіти інфомедійної грамотності, критичного мислення та умінь аналізувати медійну інформацію.

Результати навчання.

ПР-01 Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-02 Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-17 Формувати критичне мислення та інфомедійну грамотність учнів початкових класів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10/2

семінарські заняття / практичні / лабораторні		20/8	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Початкова освіта	2	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Тема 1.Мета і завдання курсу. Комунікативна компетенція у кваліфікаційній професіограмі фахівця. Мовленнєва культура здобувача вищої освіти.		2	2 10
Тема 2. З історії українського правопису. Принципи українського правопису. Новий український правопис (2019). Ключові зміни в українській орфографії.		2	4 6
Тема 3. Екологія української мови: теоретичний і практичний виміри. Правопис слів разом, із дефісом, окремо.		2	4 10
Тема 4. Складні випадки української орфографії. Уживання великої літери. Правопис слів іншомовного походження.		2	2 10
Тема 5. Складні випадки української орфографії. Правила переносу (орфографічні, технічні). Графічні скорочення. Правопис закінчень відмінюваних слів. Творення дієприкметників.		2	2 10
Тема 6. Уживання розділових знаків: групування правил до кожної теми блоками, деталізація їх; дужки; лапки; скісна риска; розділові знаки для оформлення цитат; правила рубрикації тексту і розділові знаки для оформлення пунктів переліку			6 14
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Виконання завдань пізніше встановленого терміну визначаються п. 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf Неприпустимою є невідповідна поведінка під час заняття. За умов дистанційного навчання студенти працюють з увімкненими камерами. Студент може отримати додаткові бали згідно з «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf. Додаткові бали отримують студенти за участь у науковому гуртку «Мовні екологи». Рейтинг успішності студента складається з його активності на лекційних і практичних заняттях, отриманих балів за виконання самостійної роботи, письмових (тестових) та творчих робіт. Ураховується участь студентів у науково-дослідницькій роботі (підготовка тез, підготовка наукових статей, підготовка доповідей на науково-практичну конференцію, участь у роботі наукового гуртка тощо) – до 10 заохочувальних балів.
Вимоги до письмових робіт	Студент повинен, окрім теоретичних знань, демонструвати вміння їх практичного застосування, ідеться про навички усного (публічного) наукового мовлення, володіння навичками нормативної писемної наукової комунікації, редагування наукового тексту. Обов’язковим для отримання допуску до заліку є виконання самостійної роботи в повному обсязі, написання контрольної роботи (20 балів) та відпрацювання практичних занять (10 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу (так званий поточний контроль – 50 балів) ураховується присутність студента на заняттях, його активність під час практичних занять; відсутність чи наявність плагіату під час виконання самостійної роботи, а також результати відпрацювання з пропущених із поважної причини занять. За потреби студент може отримати індивідуальні онлайн консультації через вайбер, зум, телефонічно. Контактні дані для онлайн допомоги та консультування: ifosuhcvas@gmail.com Оцінювання протягом семестру проводиться у формі мікровикладання (демонстрація та аналіз навичок грамотного письма). Усі роботи повинні бути виконані самостійно. Індивідуальні завдання, подібні між собою, а також плагіат будуть відхилені.
Умови допуску до підсумкового	Виконання 50% запропонованих завдань.

контролю	
----------	--

Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Форма складання - письмова. Контрольна робота – форма підсумкового контролю. Вона складається з виконання тестових завдань до курсу «Іновації українського правопису» (20 балів), написання диктанту (20 балів), підготовка презентаційних матеріалів з актуальної мовної теми (10 балів).
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи:</u> передбачено виконання тестових завдань, а також написання словникових диктантів, підсумкового контрольного диктанту. <u>Академічна доброчесність:</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату. <u>Відвідування занять:</u> Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття, відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf») Відвідування занять є важливим складником навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу. Обов'язкове відпрацювання у формі: усного та письмового опитування, виконання тестів, підготовки творчих проєктів. Студенти повинні виявити достатній рівень теоретичних знань з пропущеної теми, а також показати вміння їх практичного застосування. Відпрацювання пропущених занять відбувається у формі індивідуальної бесіди під час годин, відведених на консультування студентів. Якщо студенти претендують на позитивну оцінку, необхідно виявляти активність і комунікабельність на кожному занятті, бути готовим до імпровізації та творчості. <u>Неформальна освіта:</u> Перезарахування результатів передбачене згідно з «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf»:	
8. Рекомендована література	
Український правопис. 4-те видання, випр. і допов. Київ: Наукова думка, 1993 (та інші видання наступних років). 239 с. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с. Новий український правопис. Київ: Центр учбової літератури», 2019. 284 с. Український правопис. 6-е вид., стереотип. Київ: Наук. думка, 1997. 238 с. Новий правопис української мови 2019 рік. URL:https://osvitoria.media/experience/novyj-pravopys-povnyj-tekst-ta-osnovni-zminy/ Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник [За ред. О. Сербенської]. Львів: Світ, 1994. 152 с. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 434 с. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. К.: Академія, 2004. 342 с. Білавич Г. Екологія українського наукового мовлення. Монографія. Вид. 2-ге, доп. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 340 с.	

Білавич Г. Мовленнєва обізнаність майбутніх педагогів як провідна умова формування мовної особистості в початковій школі. *Формування мовної особистості молодшого школяра: Колективна наукова монографія* / За наук. ред. д.п.н., проф. Т.М.Котик. Івано-Франківськ : НАІР, 2018. С. 212-239.

Білавич Г. В. Сучасна українська мова з практикумом (Фонетика. Фонологія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Морфеміка. Словотвір): Навчально-методичний посібник для студентів 1-го курсу спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ: ПП „ТУР-ІНТЕЛЕКТ”, 2021. 370 с.

Білавич Г., Піддубрівна І. Розвиток національно-мовної особистості учня першого класу на уроках навчання грамоти. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: ПП „ТУР-ІНТЕЛЕКТ”, 2021. 140 с.

Білавич Г., Головчак Н. Формування культури усного мовлення молодших школярів на уроках української мови та в позаурочній діяльності. Івано-Франківськ: ПП „ТУР-ІНТЕЛЕКТ”, 2018. 180 с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/>

Бевзенко С.П. та ін. Сучасна українська мова. Синтаксис: Навч. посіб. / С.П. Бевзенко, Л.П. Литвин, Г.В. Семеренко. Київ: Вища школа, 2005. 270 с.

Вихованець І.Р., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. 398 с.

Грищенко А.П., Мацько Л.І., Тоцька Н.І., Плющ М.Я., Уздиган І.М. Сучасна українська літературна мова. 3-є вид. доп. К.: Вища школа, 2002. 439 с.

Доленко М.Т., Дацюк І.І., Кващук А.Г. Сучасна українська мова. К.: Вища школа, 1987. 351 с.

Козачук Г.О. Українська мова: Практикум: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Вища школа, 2008. 414 с.

Колоїз Ж. В., Березовська-Савчук Н. А. Українська мова професійного спілкування в аспекті теорії стилів та культури мовлення : практикум / за ред. проф. Колоїз Ж. В. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 131 с.

Культура мови на щодень / Н.Я. Дзюбишина-Мельник, Н.С. Дужик, С.Я. Єрмоленко та інші. Київ: Довіра, 2000. 304 с.

Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 411 с.

Олійник О., Шинкарук В., Гребницький Г. Граматика української мови. Київ: Кондор, 2008. 543 с.

Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. Київ: Наукова думка, 1986. 288 с.

Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навч. посіб. К.: Вища школа, 2004. 167 с.

Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник. 2-е вид., допов. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.

Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1994. 415 с.

Сучасна українська літературна мова: Підручник. 2-е вид., перероб. і допов. / За ред. А.П. Грищенка. Київ: Вища школа, 1997. 494 с.

Сучасний словник іншомовних слів / Уклали: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2006.

Українська мова. Енциклопедія. Київ: Вид-во „Укр. енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2000. 752 с.

Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови / Уклад.: М.М. Пещак та ін. 3-є вид., переробл. і допов. Київ: Довіра, 2002.

Фаріон І.Д. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей): [монографія]. Вид. 3-тє, доп. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 332 с.

Чабайовська М.І. Мовний розбір у вищій та початковій школі: Навч.- метод. Посібник. Тернопіль: Мальва-ОСО, 2008. 124 с.

Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.

Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ, 2010. 215 с.

Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ: Академія, 2004. 408 с.

Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання. К. : А.С.К., 1998. 272 с.

Ющук І.П. Українська мова. Київ: Либідь, 2004. 250 с.

Януш Я.В. Сучасна українська мова. Курс лекцій. Київ: КНЕУ, 2005. 460 с.

Ющук, І. П. Практикум з правопису української мови . 4-те вид. Київ: Освіта, 2000. 253 с.

Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.12.2020)

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». *Відомості Верховної Ради* (ВВР). 2019. № 21, ст.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>

Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти І ступеня (для 2-4 класів). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv>

Інтернет-ресурси

uaport.net/cat/site/www.ulif.org.ua

articles.global-katalog.com/item123481.html

movia.dn.ua/content/view/113/26

www.slovnuk.net (великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн, 207000 словникових статей та близько 18000 фразеологізмів)

<http://80.78.37.38> (лінгвістичний портал, частотний словник сучасної поетичної лексики української мови, електронний підручник української мови. Комп'ютерний тезаурус)

www.ulif.org.ua (словники України наживо: словозміна, синонімія, антонімія, фразеологія)

www.pereklad.kiev.ua (сайт Лабораторії наукового перекладу)

<http://ukrskor.info> (словник скорочень наживо) <http://litopys.org.ua> (електронна версія енциклопедії «Українська мова»)

<http://dict.linux.org.ua/dict> (англо-український переклад)

<http://www.webber.net.ua/NEWDICT/> (національна програма «Словники України»)

Викладач: **Білавич Г.В.**, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій

